

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Του

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Χρήστος Ι. Νεγκάκης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

στη

Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Νοέμβριος 2023

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Την παρούσα εργασία αφιερώνω
στην οικογένειά μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνω αυτόν τον κύκλο σπουδών μου, σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου Κωνσταντίνο και Ασημίνα για την δυνατότητα που μου έδωσαν να κάνω αυτό το βήμα και τη συμπαράστασή τους όλα αυτά τα χρόνια.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Χρήστο Νεγκάκη για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσε, για την στήριξη και συνεχή βοήθεια που μου παρείχε για την επιτυχή ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας μου και των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΦΙΕΡΩΣΗ	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1 Γενικά	6
1.2 Σκοπός της εργασίας	7
1.3 Δομή της εργασίας	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 2 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	8
2.1 Εισαγωγή	8
2.2 Έρευνες σχετικές με την εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου στις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 3 ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	12
3.1 Γενικά	12
3.2 Ορισμός – Έννοια Εσωτερικού Ελέγχου	13
3.3 Ιστορική Εξέλιξη Εσωτερικού Ελέγχου	13
3.4 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου	16
3.5 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου	17
3.6 Αρμοδιότητες και Αρχές Εσωτερικού Ελέγχου	18
3.7 Χρησιμότητα και Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου	20
3.8 Αδυναμίες Εσωτερικού Ελέγχου	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 4 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	22
4.1 Διεθνή Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου.	22

4.2 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 5 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ	32
5.1 Παρουσίαση Εταιρείας	32
5.2 Εσωτερικός Έλεγχος Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων	33
5.3 Εσωτερικός Έλεγχος Αποθεμάτων	34
5.4 Εσωτερικός Έλεγχος Απαιτήσεων	35
5.5 Εσωτερικός Έλεγχος Χρηματικών Διαθέσιμων	35
5.6 Εσωτερικός Έλεγχος Υποχρεώσεων	36
5.7 Εσωτερικός Έλεγχος Εσόδων	36
5.8 Εσωτερικός Έλεγχος Εξόδων	37
5.9 Χαρακτηριστικά Λειτουργίας της Επιχείρησης	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 6 ΣΥΜΠΕΡΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	39
6.1 Περιορισμοί	39
6.2 Συμπεράσματα	40
6.2 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Στον σύγχρονο επιχειρηματικό κόσμο η πολύπλοκη μορφή της οικονομίας και η συνεχής ανάπτυξη των εταιρειών επιτάσσουν την ύπαρξη διαρκούς ελέγχου. Το γεγονός της υψηλής αλληλεπίδρασης των επιχειρήσεων παράλληλα με την συμμετοχή πολλών ανθρώπων καθιστούν αναγκαία την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την πιστοποίηση πρόληψης και διαφύλαξης των συμβαλλόμενων από φαινόμενα απάτης, υπεξαίρεσης, απόκρυψης στοιχείων και διάφορων διαχειριστικών ανωμαλιών. Οι αρχές, οι αξίες και η δεοντολογία του ελεγκτή σε συνδυασμό με τους κανόνες της ελεγκτικής καθιστούν δυνατή την επίτευξη των ανωτέρω. Σήμερα οι ελεγκτές είναι επιφορτισμένοι όχι μόνο με την ενίσχυση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αλλά και με την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας όπως η αναφορά σφαλμάτων, η αναγνώριση επιχειρηματικών κινδύνων και η παροχή συμβουλών προς την διοίκηση ως προς τον εσωτερικό έλεγχο.

Ως πολύ σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας ελέγχου έχει αναδειχθεί από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου. Μέσα από τις διαδικασίες που θεσμοθετούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές επιτυγχάνεται η πλήρης απεικόνιση όλου του φάσματος λειτουργίας της εκάστοτε επιχείρησης. Τα συμπεράσματα που εξάγονται μέσα από τα ευρήματα του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν χρήσιμα εργαλεία στα χέρια των διοικήσεων στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν την λειτουργία των επιχειρήσεων, να διασφαλίσουν τα περιουσιακά στοιχεία τους και να πετύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί.

Είναι εύκολα εμφανές το μέγεθος της σημαντικότητας και της προστιθέμενης αξίας του εσωτερικού ελέγχου σε επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους. Παράλληλα όμως στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, του οποίου ραχοκοκαλιά είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αναδεικνύεται ως επιτακτική η ανάγκη της υιοθέτησης από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις των αρχών και των διαδικασιών που διέπουν τον εσωτερικό έλεγχο. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις συνήθως είναι εκτεθειμένες σε κινδύνους τους οποίους αδυνατούν να αναγνωρίσουν και να μετρήσουν με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πρόβλεψη για την αντιμετώπισή τους. Θεσμοθετώντας τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και εφαρμόζοντας σωστά τις διαδικασίες του δίνεται η δυνατότητα σε μια μικρομεσαία επιχείρηση να αποκτήσει, ως ένα βαθμό, λειτουργία διαχείρισης κινδύνου. Με τον τρόπο αυτό η διοίκηση, που συνήθως αποτελείται από την οικογένεια των ιδιοκτητών, θα έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίσει του κινδύνους που συντρέχουν αρχικά εντός και συνεπώς και εκτός της επιχείρησης, παράλληλα θα μπορεί να μετρήσει και να υπολογίσει τις συνέπειες

των κινδύνων ενώ τελικά θα βρίσκεται σε θέση να λάβει μέτρα προς αντιμετώπιση είτε μερική είτε ολική των κινδύνων αυτών.

1.2 Σκοπός Της Εργασίας

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου των αρχών και διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Παρόλο που η ευρεία εφαρμογή του συναντάται στις μεγάλες επιχειρήσεις είναι εύκολο να γίνει αντιληπτή η σημασία εφαρμογής διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων απάτης, προστασία των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, διαπίστωση και διόρθωση λαθών και παραλείψεων και επίσης αποτύπωση του βαθμού εύρυθμης λειτουργίας των τμημάτων της επιχείρησης καθώς και διερεύνηση πιθανών τρόπων βελτίωσης της λειτουργίας τους.

1.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Θα εξετασθεί η χρησιμότητα δημιουργίας τμήματος εσωτερικού ελέγχου σε μία μικρομεσαία εταιρία (ΜΜΕ), καθώς και η αναγκαιότητα υιοθέτησης διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στις λειτουργίες της, με έμφαση στις ευκαιρίες, τη διαχείριση κινδύνου και αδυναμίες στην εφαρμογή του. Συμβάλλοντας στη προστιθέμενη αξία της οικονομικής οντότητας.

1.4 Δομή Της Εργασίας

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της ελεγκτικής επιστήμης και τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση με αναφορές από βιβλία και άρθρα που αναδεικνύουν και προάγουν την σημαντικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται εκτενής παρουσίαση του εσωτερικού ελέγχου. Πιο αναλυτικά ορίζεται ο εσωτερικός έλεγχος, παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη του και καταγράφονται τα σημαντικότερα είδη εσωτερικού ελέγχου. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθεται ο σκοπός που καλείται να υπηρετήσει ο λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου καθώς και οι αρμοδιότητες σε συνδυασμό με τις αρχές οι οποίες τον διέπουν. Τέλος γίνεται λόγος για την χρησιμότητα την αναγκαιότητα των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επιπλέον για τις αδυναμίες του. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μελέτη περίπτωσης μιας ΜΜΕ, και στο έκτο κεφάλαιο τα συμπεράσματα, οι περιορισμοί και οι προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας με έμφαση την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Διερευνούμε την σημαντικότητα της εφαρμογής συστημάτων εσωτερικού ελέγχου σε κρίσιμα θέματα που άπτονται των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπως η διαχείριση κινδύνων, η πρόληψη και ο εντοπισμός ενδοεπιχειρησιακής απάτης, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών καθώς επίσης και διασφάλισης ως προς τη διοίκηση των επιχειρήσεων.

2.2 Έρευνες σχετικές με την εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου στις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις

Ως την κυριότερη αρχή του εσωτερικού ελέγχου παρουσιάζει ο Allan Trenerry(1999)¹ τον διαχωρισμό λειτουργιών με αποτέλεσμα την ύπαρξη ασύμβατων καθηκόντων που είναι αδήριτη ανάγκη να ξεχωρίζονται και να εκτελούνται από διαφορετικούς εργαζόμενους. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μεγάλο ποσοστό της οικονομικής δραστηριότητας ανά την υφήλιο, ταυτόχρονα παρέχουν πληθώρα επαγγελματικών ευκαιριών καθώς καθίσταται αναγκαίο να εστιάσουν στην ανάπτυξή τους. Παράλληλα αναδεικνύεται η σημαντικότητα των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου ως μέσο καθοδήγησης, καταγραφής και αξιολόγησης των πόρων των επιχειρήσεων καθώς επίσης και ο καθοριστικός ρόλος των συστημάτων αυτών στην πρόληψη και στον εντοπισμό μορφών απάτης. Συνδυαστικά με τα παραπάνω ο εσωτερικός έλεγχος σε όλα τα μεγέθη των επιχειρήσεων είναι καταλυτικός παράγοντας επίτευξης υψηλών αποδόσεων επιχειρησιακής λειτουργίας. Στην έρευνά τους σχετικά με τον βαθμό εφαρμογής των αρχών του αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου από μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι Teketel, Berhanu (2009)² συμπεραίνουν ότι τα στοιχεία που συντελούν στον αποδοτικό εσωτερικό έλεγχο μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι ένα υγιές περιβάλλον ελέγχου, σωστή διαδικασία αξιολόγησης κινδύνου, λειτουργικός επιχειρησιακός έλεγχος, και αποτελεσματικά συστήματα πληροφόρησης, επικοινωνιών, παρακολούθησης και αξιολόγησης. Ένα χρόνο νωρίτερα οι Rae και Subramaniam (2008)³ παρουσιάζουν την εταιρική ηθική, τον βαθμό εκπαίδευσης του προσωπικού στη διαχείριση κινδύνου και την έκταση εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου, ως τους σημαντικότερους παράγοντες

¹ TRENERRY, Alan. *Principles of internal control*. UNSW press, 1999. p.19

² Gebramicheal, Z. B., & Habtegiorgis, T. T. (2009). *Internal Control in Swedish Small and Medium Size Enterprises* (Dissertation). Retrieved from <https://urn.kb.se/urn:nbn:se:umu:diva-35030>

³ RAE, Kirsty; SUBRAMANIAM, Nava. Quality of internal control procedures: Antecedents and moderating effect on organisational justice and employee fraud. *Managerial Auditing Journal*, 2008, 23.2: 104-124.

ποιοτικού εσωτερικού ελέγχου σε μια επιχειρηματική οντότητα. Επιπλέον ο Jeffrey Ridley(2012)⁴ παραθέτει ως κρίσιμους παράγοντες παροχής υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου υψηλής αξίας τον διαρκή εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών και την εναρμόνιση αφενός με το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί και αφετέρου με τις ενδεχόμενες εξελίξεις που προκύπτουν αποσκοπώντας εντέλει στην βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του ελέγχου, την διεύρυνση των υπηρεσιών και την ενίσχυση των δυνατοτήτων, της απόδοσης και του ηθικού του προσωπικού. Ο Pickett(2012)⁵ μέσα από την έρευνά του διαμορφώνει την άποψη ότι η διαχείριση του κινδύνου, ως μέσο διασφάλισης της επίτευξης των στόχων της επιχείρησης, δεν καθιστά σε καμία περίπτωση τον εσωτερικό έλεγχο ως λιγότερο σημαντικό, καθώς το πλαίσιο ελέγχου καλύπτει τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου ενώ η χρήση εξατομικευμένων μηχανισμών ελέγχου συνιστά θεμελιώδες σκέλος της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Επιπρόσθετα τονίζεται ότι οι έλεγχοι τείνουν να διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στην διαχείριση του κινδύνου καθώς και το γεγονός ύπαρξης ελέγχων οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως προαπαιτούμενοι. Επίσης ο Pedneault(2012)⁶ θέλοντας να αναδείξει την σημαντικότητα του εσωτερικού ελέγχου για την πρόληψη και καταπολέμηση των φαινομένων απάτης εντός της επιχείρησης, τονίζει αρχικά ότι ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου ορθά σχεδιασμένο συμβάλλει στο να διασφαλιστεί ότι οι συναλλαγές θα πραγματοποιούνται εξουσιοδοτημένα με συνέπεια και συμμόρφωση. Επιπλέον επισημαίνεται ότι τα συστήματα εσωτερικών ελέγχων είναι σημαντικό να διέπονται από ένα συμπαγές σύνολο τεκμηριωμένων πολιτικών και διαδικασιών που διασφαλίζουν ότι η λειτουργία της επιχείρησης εξουσιοδοτείται, εγκρίνεται, διακινείται και αναφέρεται σύμφωνα με έναν προκαθορισμένο, συνεπή και συμμορφούμενο τρόπο. Τέλος υποστηρίζει ότι και μικρομεσαίες οντότητες με περιορισμένα μέσα οφείλουν να επιδιώκουν την εκτέλεση περιοδικών ελέγχων και διαδικασιών προς διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις καθορισμένες πολιτικές και διαδικασίες τους. Η Sally-Anne Pitt(2014)⁷ αναδεικνύει την αλληλένδετη σχέση μεταξύ των πετυχημένων οργανισμών και του εσωτερικού ελέγχου μέσω της δυνατότητας του δεύτερου να είναι σε θέση να γνωρίζει και να προάγει τις στρατηγικές προτεραιότητες του οργανισμού καθώς επίσης να παρέχει καθοδήγηση σε τομείς δυναμικής προστιθέμενης αξίας για τον οργανισμό. Παράλληλα τονίζει την ανάγκη οι εσωτερικοί ελεγκτές να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της διοίκησης εφαρμόζοντας όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικές και αποδοτικές πρακτικές.

⁴ RIDLEY, Jeffrey. *Cutting edge internal auditing*. John Wiley & Sons, 2008.

⁵Pedneault (2012). Internal Controls. In *The Internal Auditing Handbook*, K.H.S. Pickett (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781119201717.ch4>

⁶ Pedneault (2012). The Importance of Internal Controls and Internal Audit. In *Fraud 101*, (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781119198369.ch8>

⁷ PITT, Sally-Anne. *Internal audit quality: Developing a quality assurance and improvement program*. John Wiley & Sons, 2014. p,13

Επιπλέον οι Shuying και Zeng(2014)⁸ σημειώνουν ότι καθώς το οικονομικό ρίσκο είναι αναπόφευκτο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι διοικήσεις οφείλουν να ενισχύσουν την επίγνωση του κινδύνου και τον εσωτερικό μηχανισμό ελέγχου. Οι Edori και Ogaluzor(2018)⁹ τονίζουν την αντιστρόφως ανάλογη σχέση του εσωτερικού ελέγχου και φαινομένων απάτης και υπεξαίρεσης παρατηρώντας το γεγονός ότι τα δομικά στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου συντελούν καταλυτικά στην μείωση των φαινομένων αυτών. Επιπρόσθετα οι Κουτούπης και Παππά(2018)¹⁰ συγκλίνουν στην άποψη ότι καθώς όλα τα συστατικά (Περιβάλλον ελέγχου, εκτίμηση κινδύνου, δραστηριότητες ελέγχου, πληροφόρηση και επικοινωνία, παρακολούθηση) του εσωτερικού ελέγχου είναι σημαντικά, αυτό που οδηγεί στην άριστη και αποτελεσματική διοίκηση είναι ο συνδυασμός των συστατικών αυτών. Επιπρόσθετα ο Doxey(2019)¹¹ ως ίσης κρισιμότητας αρχές, με τον διαχωρισμό λειτουργιών, παραθέτει την πρόσβαση στα συστήματα και την ανάθεση εξουσιών, επίσης τονίζεται η δυνατότητα καθιέρωσης των ανωτέρω αρχών διαμέσου εταιρικών πολιτικών που θα ενσωματωθούν στις επιχειρηματικές διαδικασίες της εταιρείας και θα εποπτεύονται από τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Διερευνώντας την συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου στην προαγωγή της εταιρικής κερδοφορίας οι Vu και Nga(2022)¹² συμπεραίνουν ότι παρά την επιπλέον επιβάρυνση σε κόστη και χρόνο οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαμέσου του εσωτερικού ελέγχου επιτυγχάνουν την προαγωγή της κερδοφορίας τους σε συνδυασμό με την μείωση παράνομων πράξεων, φαινομένων δωροδοκίας ενώ επίσης ενισχύεται η αξιοπιστία τους, η ακεραιότητά τους και οι αξίες με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται η μακροχρόνια ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από την επισκόπηση είναι η αναγκαιότητα εφαρμογής ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε μια μικρομεσαία επιχείρηση με στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των λειτουργιών της, παράλληλα αποτέλεσμα του ελέγχου θα είναι η καταπολέμηση φαινομένων απάτης και η εξάλειψη σε μεγάλο βαθμό λαθών που κοστίζουν στην επιχείρηση. Επίσης εξάγεται το συμπέρασμα ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια λειτουργία προστιθέμενης αξίας για την εκάστοτε επιχείρηση και συμβάλει καταλυτικά στην ανάπτυξή της.

⁸ ZHAO, Shuying; ZENG, Mei. Theory of SMEs financial risk prevention and control. In: 2014 International Conference on Education, Management and Computing Technology (ICEMCT-14). Atlantis Press, 2014. p. 514-517.

⁹ EDORI, D. S.; OGALUZOR, O. I. the role of internal control system in mitigating embezzlement and payroll fraud in Small and Medium Enterprises (SMES) in Obio/Akpor Local Government Area of Rivers State. Journal of Accounting & Marketing, 2018, 7.4.

¹⁰ : Koutoupis A.. G., & Pappa, E. (2018). Corporate governance and internal controls: a case study from Greece. Journal of Governance & Regulation, 7(2), 91-99. http://doi.org/10.22495/jgr_v7_i2_p8

¹¹ Doxey, C.H. (2019). Background on Internal Controls. In Internal Controls Toolkit, C.H. Doxey (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781119554424.ch1>

¹² VU, Quang; NGA, Nguyen Thi Thuy. Does the implementation of internal controls promote firm profitability? Evidence from private Vietnamese small-and medium-sized enterprises (SMEs). Finance Research Letters, 2022, 45: 102178.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ-ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Γενικά

Η λογιστική επιστήμη και η ελεγκτική αποτελούν σημαντικό κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας. Όπου καταγράφεται οικονομική συναλλαγή υπάρχει και μια μορφή τήρησης αρχείου και προσπάθεια ελέγχου. Η αναγκαιότητα ύπαρξης ελέγχων εσωτερικών και εξωτερικών γίνεται αντιληπτή κατά τον 20^ο αιώνα με την ραγδαία ανάπτυξη των επιχειρήσεων, την αύξηση της πολυπλοκότητας τους, παράλληλα με την εμφάνιση μεγάλων σκανδάλων που κλόνισαν τις αγορές για παράδειγμα (Savings and Loan, BCCI, Dot Com Bubble, Enron, WorldCom, Lehman Brothers κ.α.).

Γίνεται εμφανές, το μέγεθος δυσκολίας για την διοίκηση μίας επιχείρησης ανεξαρτήτου μεγέθους να εφαρμόσει την στρατηγική της με συγκεκριμένη φιλοσοφία και στόχευση χωρίς την εγκαθίδρυση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου και την εφαρμογή διαδικασιών ελέγχου. Η σύγχρονη μορφή του εσωτερικού ελέγχου διέπτετε από συγκεκριμένη φιλοσοφία, αξίες και αρχές, και κατέχει νευραλγικό ρόλο στην επιβίωση, την εξέλιξη και επίτευξη των στόχων μιας επιχείρησης.

Η παγκόσμια οικονομία και η Ελληνική στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν την πλειοψηφία του συνόλου των επιχειρήσεων. Η συμβολή τους στην εγχώρια οικονομία, στην παραγωγή έργου και στην ανάπτυξη νέων καινοτομιών είναι στοιχεία που επιβεβαιώνουν την σημαντικότητα των επιχειρήσεων αυτών. Μελετώντας την μορφή λειτουργίας τους διαπιστώνει κανείς ότι σε πολύ μεγάλο ποσοστό απουσιάζει από τις επιχειρήσεις η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και πολλές φορές η διενέργεια ελέγχων πραγματοποιείται από τα ίδια άτομα που μετέχουν στις καθημερινές λειτουργίες της επιχείρησης ή από τους ιδιοκτήτες. Το πρόβλημα έγκειται είτε στην φιλοσοφία της διοίκησης είτε στο γεγονός ότι κρίνεται ασύμφορη η δημιουργία τμήματος εσωτερικού ελέγχου και η υιοθέτηση ανάλογων διαδικασιών.

Οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, στα πλαίσια της λειτουργίας των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψιν την πολυπλοκότητα των σύγχρονων εταιρειών, καθίστανται νευραλγικής σημασίας καθώς εξασφαλίζουν την ακριβή αποτύπωση του βαθμού εύρυθμης λειτουργίας των διαδικασιών της οντότητας παράλληλα συμβάλουν θετικά στην επίβλεψη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και στην μείωση κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας. Επίσης συντελούν καθοριστικά στον περιορισμό σφαλμάτων και φαινομένων απάτης. Η σύγχρονη επιχείρηση με σκοπό την διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς της και την επίτευξη των στόχων της οφείλει να αναγνωρίζει την σημασία των ελέγχων και να επενδύει πόρους στην διαμόρφωση επαρκών διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Ένα σύνολο επαρκών ελέγχων ορίζεται ως Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

3.2 Ορισμός – Έννοια Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος ορίζεται ως μία ανεξάρτητη, αντικειμενική δραστηριότητα διασφάλισης και συμβουλευτικής σχεδιασμένος να προσθέτει αξία και βελτιστοποίηση στις λειτουργίες ενός οργανισμού. Επιπρόσθετα συντελεί στην επίτευξη των στόχων του οργανισμού παρέχοντας μια συστηματική και πειθαρχημένη προσέγγιση που στοχεύει

στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διακυβέρνησης, της διαχείρισης ρίσκου και του ελέγχου.¹³

Βάσει των ανωτέρω εξάγεται το συμπέρασμα ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος στον εκάστοτε οργανισμό εξυπηρετεί κοινούς σκοπούς αλλά χωρίς να διέπτετε από μία μοναδική και σωστή προσέγγιση. Τουναντίον η νόρμα είναι τα επιτυχημένα συστήματα εσωτερικού ελέγχου να διαμορφώνονται από τις ανάγκες, τις προτεραιότητες και τις αξίες του εκάστοτε οργανισμού. Το συγκεκριμένο γεγονός είναι απόρροια των εξατομικευμένων προσδοκιών και επιδιώξεων των διοικήσεων και των επιφορτισμένων με τον εσωτερικό έλεγχο στελεχών.

Παρά τις ποικίλες μορφές των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου υπάρχουν κοινές συνιστάμενες, καταλυτικές στην επίτευξη των στόχων του εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες αφορούν πρότυπα ιδιοτήτων, πρότυπα απόδοσης με στόχο την διενέργεια των ελέγχων βάσει αρχών και εντός ενός πλαισίου. Παράλληλα σημαντική είναι η ύπαρξη ενός κώδικα αξιών με στόχευση την προώθηση μίας ηθικής κουλτούρας η οποία εφαρμόζεται και στηρίζει το έργο του εσωτερικού ελέγχου.

3.3 Ιστορική Εξέλιξη Εσωτερικού Ελέγχου

Οι ρίζες των Ελεγκτικών μεθόδων ανάγονται σε περιόδους ελάχιστα παλαιότερες της λογιστικής. Συνάδουν με την ανάπτυξη του πολιτισμού η οποία επέφερε την αναγκαιότητα ύπαρξης θεσμών και οργάνων ελέγχου. Χρονικά τοποθετείται γύρω στα 4000 χρόνια Π.Χ. όπου αρχικά θεσμοθετήθηκαν επίσημα συστήματα καταγραφής από επιχειρήσεις και κυβερνήσεις στην περιοχή της εγγύς ανατολής με σκοπό την σωστή λογιστική καταγραφή αποδείξεων εκταμίευσης και συλλογής φόρων. Παρόμοια συστήματα αναπτύχθηκαν από την δυναστεία των Ζάο στην Κίνα την περίοδο 1122-256 Π.Χ.. Επιπρόσθετα έχουν εντοπιστεί συστήματα ελέγχου και σε δημόσια χρηματοοικονομικά συστήματα της Βαβυλώνας, της Ελλάδας, της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και άλλων πολιτισμών της αρχαιότητας. Συγκεκριμένα αναπτύχθηκαν λεπτομερή συστήματα ελέγχου με κύριο στόχο την εξασφάλιση των κρατών έναντι ανεπαρκών στελεχών που ευθύνονται για λάθη και ανακρίβειες στην τήρηση των λογιστικών βιβλίων όπως επίσης και διεφθαρμένους αξιωματούχους που καιροφυλακτούσαν προς διάπραξη υπεξαίρέσεων σε βάρος των κρατικών οργανισμών. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι στα κείμενα της Βίβλου υπάρχουν παραδείγματα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου όπως επίσης και αναφορές για την αναγκαιότητα της ύπαρξης ικανών και τίμιων υπαλλήλων, την λογική της περιορισμένης πρόσβασης και τον διαχωρισμό καθηκόντων. Ένα από τα σημαντικότερα ορόσημα στην ιστορική διαδρομή των συστημάτων ελέγχου αποτελεί η ανακάλυψη και εφαρμογή του διπλογραφικού συστήματος στην Ιταλία το 1494 Μ.Χ. το οποίο είναι απόλυτα συνυφασμένο με την επιστασία και τον έλεγχο οικονομικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον διαχρονικά στην Ευρώπη μεγάλες υποθέσεις απάτης (Η φούσκα της νότιας

¹³ WILSON, Tim, et al. (2014). A History of Internal Control: From Then to Now. *Academy of Business Journal*,

θάλασσας 18^{ος} αιώνας, η φούσκα των Ολλανδικών βολβών τουλίπας κ.α.) καθιστούν αυταπόδεικτη την αναγκαιότητα εφαρμογής περισσότερων και εκτενέστερων ελέγχων σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Καθώς οι επιχειρήσεις αναπτύσσονταν από άποψη μεγέθους και πολυπλοκότητας αναδείχθηκε η ανάγκη για μία ξεχωριστή εσωτερική λειτουργία διασφάλισης ικανή να επικυρώνει τις λογιστικές πληροφορίες που χρησιμοποιούνται στην διαδικασία λήψης αποφάσεων από την διοίκηση. Παράλληλα αναγκαία ήταν η ενίσχυση των διοικήσεων με μέσα αξιολόγησης της αξιοπιστίας και αποτελεσματικότητας των υπαλλήλων των επιχειρήσεων. Μέσω αυτών των τροχοπεδών στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα η εδραίωση επίσημων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, επιφορτισμένων με τις ανωτέρω αρμοδιότητες, αναδείχθηκε ως η λογική λύση. Συνεπώς η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου κατεστάθη αρμόδια για την συλλογή και αναφορά επιλεγμένων επιχειρηματικών δεδομένων με σκοπό η διοίκηση να είναι σε θέση να έχει τον έλεγχο της επιχειρησιακής ανάπτυξης, των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων από τις διάφορες και ποικίλες συναλλαγές του εκάστοτε οργανισμού. Παράλληλα έγινε αντιληπτή από επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων η δυνατότητα των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου να εφαρμοστούν και πέρα από χρηματοοικονομικούς ελέγχους. Με αυτό ως δεδομένο εφαρμόστηκαν και βελτιστοποιήθηκαν αξιόπιστα συστήματα αναφορών μη χρηματοοικονομικού περιεχομένου (ποσότητες αποθεμάτων, τήρηση χρονοδιαγραμμάτων, έλεγχοι ποιότητας). Συμπερασματικά η διόγκωση της πολυπλοκότητας και συχνότητας των συναλλαγών, η απομακρυσμένη θέση των διοικήσεων από τις πηγές συναλλαγών, η δυνατότητα μεροληψίας των εμπλεκόμενων, καθώς επίσης και η τεχνική κατάρτιση που ήταν απαραίτητη για διεξαγωγή ανασκόπησης και συνόψισης των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων με τρόπο ουσιώδη, η ανάγκη για εγγυημένη ανεξαρτησία, αμεροληψία και διαδικαστική πειθαρχία συνέβαλαν στην δημιουργία εντός των επιχειρήσεων των τμημάτων Εσωτερικού Ελέγχου.

Η εδραίωση του Εσωτερικού Ελέγχου ως αναπόσπαστο κομμάτι των επιχειρήσεων οδήγησε στην δημιουργία του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (The Institute of Internal Auditors) στις ΗΠΑ στις 17 Νοέμβρη του 1941, το οποίο είναι απόρροια τις διορατικότητας των Victor Brink, John Thurston και Robert Milne. Στα χρόνια που ακολούθησαν μέσα από το έργο και την έρευνα των μελών του ΙΑ το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή αναπτύχθηκε και πλαισιώθηκε από κανόνες, ευθύνες, πρότυπα και έναν κώδικα ηθικής μέσω των οποίων διαμορφώθηκε όχι μόνο ο τρόπος με τον οποίο διενεργείται ο εσωτερικός έλεγχος μια οντότητας αλλά το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο διεξάγονται οι επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Στα τέλη του 20^{ου} του πεδίο εφαρμογής του Εσωτερικού Ελέγχου περιλάμβανε:

1. Την εξέταση της αξιοπιστίας και της ακεραιότητας των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών πληροφοριών καθώς επίσης και των μέσων που συντελούν στην αναγνώριση, μέτρηση, κατηγοριοποίηση και αναφορά τέτοιου είδους πληροφοριών.

2. Την εξέταση των εφαρμοζόμενων συστημάτων που πιστοποιούν την συμμόρφωση με τις πολιτικές, τα σχέδια, τις διαδικασίες, τους νόμους και τους κανονισμούς και την διαπίστωση του βαθμού εναρμόνισης του οργανισμού με τα ανωτέρω.
3. Την εξέταση των μέσων φύλαξης των περιουσιακών στοιχείων και την πιστοποίηση ύπαρξής τους.
4. Την αξιολόγηση του επιπέδου βελτιστοποίησης όσον αφορά την δέσμευση πόρων.
5. Την πιστοποίηση ότι τα αποτελέσματα των λειτουργιών είναι εντός των προκαθορισμένων ορίων και στόχων και την σωστή εκτέλεση των λειτουργιών.

Ερχόμενοι στη σημερινή εποχή ο Εσωτερικός Έλεγχος αποτελεί μία αντικειμενική δραστηριότητα με κύρια στόχευση την διασφάλιση και συμβουλευτική της επιχείρησης, σχεδιασμένος να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του συνόλου των τμημάτων ενός οργανισμού. Αυτό γίνεται εφικτό με την σταδιακή επέκταση των αρμοδιοτήτων σε τομείς όπως η διαχείριση ρίσκου, ο έλεγχος και οι διοικητικές διαδικασίες. Η σύγχρονη μορφή του εσωτερικού ελέγχου είναι αποτέλεσμα αυστηρών προτύπων μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η οικοδόμηση τεκμηριωμένων, πειθαρχημένων και συστηματικών διαδικασιών με στόχο την βέλτιστη απόδοση των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου.

3.4 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Η εξέλιξη των εσωτερικών ελέγχων και η ανάδειξή τους σε νευραλγικό γρανάζι επιχειρήσεων και οργανισμών οδήγησε στην ανάγκη ύπαρξης διαφορετικών ειδών Εσωτερικού Ελέγχου με εξιδεικευμένη στόχευση σε συγκεκριμένα τμήματα της εκάστοτε οντότητας. Συνεπώς λόγω της υψηλής πολυπλοκότητας του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος συναντώνται πολλά είδη, άλλα πολύ σημαντικά και άλλα λιγότερο σημαντικά για την εξέλιξη της κάθε επιχείρησης, με τα κρισιμότερα να είναι:

- i. Χρηματοοικονομικοί έλεγχοι (Financial audits): Κατά την διενέργεια τέτοιου είδους ελέγχου διερευνάται ο βαθμός ορθότητας, πληρότητας και αντικειμενικότητας των χρηματοοικονομικών αναφορών και η συμβατότητά τους με τα λογιστικά πρότυπα και τις ρυθμιστικές αρχές.
- ii. Λειτουργικοί έλεγχοι (Operational audits): Αφορούν τις λειτουργικές διαδικασίες και στόχο έχουν την αξιολόγηση και βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών.
- iii. Έλεγχοι απόδοσης (Performance audits): Πραγματοποιούνται με στόχο την εξέταση της απόδοσης των διάφορων τμημάτων ή και της συνολικής λειτουργίας της επιχείρησης.
- iv. Έλεγχοι παραγωγής (Production audits): Τέτοιου είδους έλεγχος σκοπό έχει την εξέταση του βαθμού συμμόρφωσης του τμήματος παραγωγής με τα πρότυπα και τις διαδικασίες που έχει προκαθορίσει η διοίκηση καθώς επίσης και τον έλεγχο της αποδοτικής χρήσης των πόρων και των περιουσιακών στοιχείων.
- v. Έλεγχοι απάτης (Fraud audits): Στόχος των ελέγχων είναι η διαπίστωση και η πρόληψη μορφών απάτης και υπεξαίρεσης.

- vi. Διοικητικός έλεγχος (Governance audit): Εστιάζει στον έλεγχο κάθε διοικητικής βαθμίδας και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων με σκοπό την εξέταση της απόδοσης της οργανωτικής δομής καθώς επίσης και τον βαθμό σύγκλισης της διαδικασίας λήψης αποφάσεων με τους στόχους και τις αξίες της οντότητας.

Οι μορφές συνεχώς αυξάνονται καθώς αναπτύσσεται η επιχειρηματική δραστηριότητα και εμφανίζονται νέες ανάγκες. Το πλήθος των ελέγχων, η συχνότητα διενέργειάς τους και η στρατηγική βάσει της οποίας θα εκτελούνται είναι παράγοντες που εξετάζονται από τις διοικήσεις.

3.5 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Η αποστολή του Εσωτερικού Ελέγχου είναι να ενισχύει και να προστατεύει την αξία του οργανισμού, παρέχοντας αντικειμενική και βάσει κινδύνων διαβεβαίωση, συμβουλές και πληροφόρηση.¹⁴

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ως αντικειμενικό σκοπό έχουν την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης και την ανάπτυξή της, αλλά προκειμένου να επιτευχθεί είναι απαραίτητη η επίτευξη μίας σειράς στόχων οι οποίοι συμβάλουν συνδυαστικά στην εκπλήρωση του αντικειμενικού σκοπού.

Οι ανωτέρω στόχοι μπορούν να παρουσιαστούν ως εξής:

- i. Ανίχνευση απάτης: Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζοντας διαδικασίες που αποσκοπούν στην ανίχνευση φαινομένων απάτης και την πρόληψή τους σε βάθος χρόνου, καταφέρνει να μειώσει σημαντικά τον αριθμό των φαινομένων αυτών και επιπλέον επιτυγχάνει να θωρακίσει την επιχείρηση έναντι στην εμφάνισή τους.
- ii. Σωστός Έλεγχος: Σημαντικός στόχος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ο σωστός έλεγχος όλων των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Η διασφάλιση της αυθεντικότητας των χρηματοοικονομικών αρχείων και της αποτελεσματικής λειτουργίας των διαδικασιών της επιχείρησης είναι ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου.
- iii. Προστασία Περιουσιακών Στοιχείων: Η συνεχής αξιολόγηση και πιστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων καθώς και ο φυσικός έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων αποτελεί έργο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- iv. Βελτιστοποίηση Λογιστικού Συστήματος: Ο εσωτερικός έλεγχος είναι επιφορτισμένος με την επίβλεψη της λειτουργίας του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης. Η συνθήκη αυτή περιλαμβάνει πληθώρα καθηκόντων που αφορούν συναλλαγές, έλεγχος εγγραφών και αρχείων, με στόχευση την μείωση λαθών και φαινομένων απάτης.
- v. Παρακολούθηση και Καταγραφή Διαδικασιών: Η παρακολούθηση και καταγραφή των χρηματοοικονομικών και επιχειρησιακών διαδικασιών μίας επιχείρησης κατά

¹⁴ <https://www.theiia.org/en/standards/mission-of-internal-audit/>

- την διάρκεια του τρέχοντος οικονομικού κύκλου παρέχει την δυνατότητα εντοπισμού και επισήμανσης αδύνατων σημείων ή σφαλμάτων, παρά την διαπίστωσή τους στο τέλος του έτους, οδηγώντας στην συνεχή επανεξέταση τους.
- vi. Έλεγχος Σφαλμάτων: Μέσω του εσωτερικού ελεγκτή διενεργείτε έλεγχος για την ενδεχόμενη ύπαρξη σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και διεξάγεται η διόρθωσή τους.

Οι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου είναι κρίσιμοι για την παρακολούθηση και διαβεβαίωση ότι το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης είναι διασφαλισμένα και προστατεύονται από κινδύνους παράλληλα σημαντική είναι και η διασφάλιση ότι όλες η διαδικασίες διενεργούνται σε συμμόρφωση με τις προκαθορισμένες πολιτικές και διαδικασίες.

3.6 Αρμοδιότητες και Αρχές Εσωτερικού Ελέγχου

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να διαφέρει, ανάλογα το μέγεθος της επιχείρησης ή του οργανισμού και τον τομέα στον οποίο ανήκει. Συνεπώς εξαρτάται από τη δομή, τον βαθμό ενσωμάτωσης του εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση ή στον οργανισμό καθώς και από τους διαθέσιμους πόρους, αν οι εσωτερικοί ελεγκτές επιφορτίζονται με κάποιες ή όλες τις παρακάτω αρμοδιότητες.

- i. Παροχή Συμβουλών και Πληροφοριών. Μέσω της εξειδίκευσης, της εμπειρίας, της γνώσης των ελέγχων και την διευρυμένη οπτική του οργανισμού οι εσωτερικοί ελεγκτές βρίσκονται σε θέση να παρέχουν πληροφορίες και συμβουλές ώστε οι εργασίες να διενεργούνται με γνώση του επιπέδου ρίσκου και ότι οι έλεγχοι τίθενται σε εφαρμογή.
- ii. Αξιολόγηση Ρίσκου. Με δεδομένα ότι η ύπαρξη ρίσκου είναι συνεχής και ο βαθμός του αστάθμητος, οι εσωτερικοί ελεγκτές καλούνται να αξιολογήσουν την σημαντικότητα των ρίσκων της επιχείρησης και την αποτελεσματικότητα των διεργασιών διαχείρισής του. Επιπλέον αναφέρουν τα αποτελέσματα στην διοίκηση και προτείνουν λύσεις προς βελτίωση της διαχείρισης ρίσκου.
- iii. Αξιολόγηση Ελέγχων. Οι εσωτερικοί ελεγκτές αξιολογούν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των ελέγχων και διασφαλίζουν την επάρκεια των ελέγχων έναντι των κινδύνων που καλούνται να αντιμετωπίσουν.
- iv. Εξασφάλιση Ακρίβειας. Είναι βασική αρμοδιότητα του εσωτερικού ελεγκτή η εξασφάλιση της αξιοπιστίας και της ακεραιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- v. Βελτίωση Διαδικασιών. Έχοντας πλήρη επίγνωση των στόχων της επιχείρησης ο εσωτερικός ελεγκτής εξετάζει τις διαδικασίες λειτουργίας της επιχείρησης και συμπεραίνει τον βαθμό αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητάς τους.
- vi. Προώθηση Αξιών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές καλούνται να προωθούν και να ενεργούν βάσει ενός κώδικα αξιών, ο οποίος προασπίζει τις αρχές της ακεραιότητας, της αντικειμενικότητας, της εμπιστευτικότητας και της επάρκειας.

- vii. Παρακολούθηση Διαδικασιών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρακολουθούν και αξιολογούν τις διαδικασίες με γνώμονα τον βέλτιστο σχεδιασμό τους ώστε να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του οργανισμού.
- viii. Έλεγχος Συμμόρφωσης. Ο εσωτερικός ελεγκτής καλείται να αξιολογήσει τον βαθμό συμμόρφωσης με την νομοθεσία και τους κανονισμούς με στόχο την διασφάλιση ότι η τήρησή τους επιτυγχάνεται επαρκώς. Παράλληλα σε περίπτωση μη συμμόρφωσης γίνεται γνωστοποίηση στη διοίκηση.
- ix. Διαβεβαίωση Ασφάλειας. Εντός των αρμοδιοτήτων των εσωτερικών ελεγκτών βρίσκεται η αξιολόγηση των διαδικασιών επιφορτισμένων με την διαφύλαξη του ανθρώπινου δυναμικού, των υλικών και άυλων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης καθώς και η γνωμοδότηση προς βελτίωση των ανωτέρω διαδικασιών.
- x. Διερεύνηση Απάτης. Η σημαντικότητα που χαρακτηρίζει τα φαινόμενα απάτης και το μέγεθος της αρνητικής επίδρασης που μπορεί να έχουν στην πορεία της επιχείρησης καθιστά αδήριτη ανάγκη η διοίκηση να εξασφαλίζει μέσω των εσωτερικών ελεγκτών την διερεύνηση ύπαρξης και καταστολής τέτοιων φαινομένων.
- xi. Επικοινωνία Αποτελεσμάτων. Τα ευρήματα των εργασιών τους οφείλουν να γνωστοποιούν στην διοίκηση και να προτείνουν τα επόμενα βήματα προς βελτίωση των αποτελεσμάτων.

Οι αρμοδιότητες που καλείται ο εσωτερικός ελεγκτής να αναλάβει και να εκτελέσει χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό σημαντικότητας και κρίνονται καταλυτικές στην προσπάθεια μιας επιχείρησης να επιβιώσει και να αναπτυχθεί. Για το λόγο αυτό οι άνθρωποι που θα κληθούν να οργανώσουν και να πράξουν τον εσωτερικό έλεγχο οφείλουν όχι μόνο να διέπονται από βασικές αρχές αλλά και να τις προάγουν.

Αρχικά ο επαγγελματίας εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να επιδεικνύει ακεραιότητα, επάρκεια ικανοτήτων και δέουσα επιμέλεια. Παράλληλα η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία του να παραμένουν ακλόνητες. Επιπλέον πρέπει να εναρμονίζεται με τις στρατηγικές, τους αντικειμενικούς σκοπούς και τους κινδύνους του οργανισμού και να επιδεικνύει δέσμευση στην ποιότητα και συνεχή βελτίωση. Ο εσωτερικός ελεγκτής χρειάζεται να επικοινωνεί αποτελεσματικά και να παρέχει διασφάλιση βάσει αξιολόγησης κινδύνων. Επιπρόσθετα να διακατέχεται από διορατικότητα με αποτέλεσμα να ενεργεί προληπτικά και να εστιάζει στο μέλλον. Τέλος είναι σημαντικό ο εσωτερικός ελεγκτής να λειτουργεί με στόχο την βελτίωση του οργανισμού.

3.7 Χρησιμότητα και Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου.

Για να κατανοήσει κάποιος το μέγεθος της χρησιμότητας του Εσωτερικού Ελέγχου καθίσταται αναγκαίο να είναι σε θέση να αντιληφθεί τον συνεχώς αυξανόμενο βαθμό πολυπλοκότητας των επιχειρήσεων καθώς και τα μεγέθη στα οποία φτάνουν σήμερα οι μεγάλες επιχειρήσεις από άποψη χρηματιστηριακής αξίας, κύκλου εργασιών, τομείς απασχόλησης, αριθμό εργαζομένων. Οι επιχειρήσεις του 21^{ου} αιώνα δραστηριοποιούνται

σε ένα περιβάλλον υψηλής ροής πληροφοριών, σε μια παγκοσμιοποιημένη αγορά υψηλού ανταγωνισμού, με συνεχείς αλλαγές και ευδιάκριτη την ανάγκη για καινοτομία. Τέτοιες συνθήκες δυσκολεύουν σε μεγάλο βαθμό το έργο των διοικήσεων σε όλους τους τομείς ενδιαφέροντος. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται η σημαντικότητα της εφαρμογής συστημάτων ελέγχου και εσωτερικού ελέγχου. Με την ανάπτυξη τέτοιων διαδικασιών δύναται να λαμβάνει η διοίκηση τεκμηριωμένες πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την απόδοση των τμημάτων της επιχείρησης και του προσωπικού παράλληλα εμπλουτίζεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων με εμπειριστατωμένες πληροφορίες και συμβουλές από την ομάδα εσωτερικών ελεγκτών.

Επιπρόσθετα η αξιοπιστία των συλλεγόμενων πληροφοριών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διενεργούμενες διαδικασίες, τον συνεχή έλεγχο και την αξιολόγησή τους. Εξάγεται επομένως το συμπέρασμα της σπουδαιότητας ύπαρξης συνεχούς εσωτερικού ελέγχου με αυτοσκοπό την διερεύνηση του βαθμού συμμόρφωσης των διαφόρων τμημάτων με τους κανόνες, τις διαδικασίες, τους στόχους και τις στρατηγικές που έχουν τεθεί από τη διοίκηση.

Παράλληλα ο εσωτερικός έλεγχος πιστοποιεί την ορθή τήρηση των λογιστικών βιβλίων και την αποτύπωση των πραγματικών στοιχείων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Σημαντική κρίνεται η ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου και κατά τη διενέργεια εξωτερικού ελέγχου από εξωτερικό ορκωτό ελεγκτή, η διενέργεια του οποίου αξιολογεί την διαδικασία εσωτερικού ελέγχου και την αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων. Κατανοώντας την σημαντικότητα ενός εξωτερικού ελέγχου συμπεραίνει εύκολα κανείς την υψηλή αξία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

3.8 Αδυναμίες Εσωτερικού Ελέγχου

Είναι βασικό να σημειωθεί ότι πολλές από τις αρχές που διέπουν τον εσωτερικό έλεγχο υπάρχει πιθανότητα να παραβιαστούν είτε με δόλο είτε από αμέλεια. Ο διαχωρισμός των ευθυνών των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων και των εργαζομένων, για παράδειγμα, χάνει την αξία του σε περίπτωση που υπάρξει σύγκλιση μεταξύ αυτών. Επίσης ο εσωτερικός έλεγχος παύει να είναι αποτελεσματικός όταν υπάρχει εμπλοκή της διοίκησης με σκοπό την απαίτηση ή δικαιολόγηση ή ακόμα και συγκάλυψη παρατυπιών και παραλείψεων. Προαπαιτούμενο για την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου με την μορφή που περιεγράφηκε ανωτέρω είναι η πλήρης συμμόρφωση του ανθρώπινου παράγοντα με τις αξίες, τις οδηγίες και την κατά γράμμα εκτέλεση των καθηκόντων του εκάστοτε εργαζομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1 Διεθνή Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου καθορίζεται, ρυθμίζεται και οφείλει να συμμορφώνεται με το σύνολο των θεσμοθετημένων Διεθνών Προτύπων Επαγγελματικής Εφαρμογής του Εσωτερικού Ελέγχου¹⁵.

¹⁵<https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/mandatory-guidance/ippf/2017/ippf-standards-2017-english.pdf>

Τα εν λόγω πρότυπα έχουν ως σκοπό:

1. Να σκιαγραφούν τις βασικές αρχές που αντιπροσωπεύουν την ενδεικνυόμενη πρακτική του εσωτερικού ελέγχου.
2. Να παρέχουν ένα πλαίσιο για την εφαρμογή και προώθηση ενός ευρέος φάσματος προστιθέμενης αξίας υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.
3. Να θέσουν τις βάσεις για την αξιολόγηση ης απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου.
4. Να προάγουν συνεχώς βελτιωμένες διαδικασίες και λειτουργίες

Τα πρότυπα βασιζόμενα σε ένα σύνολο αρχών θέτουν υποχρεώσεις αναφορικά με τις βασικές απαιτήσεις για την επαγγελματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του. Παράλληλα διενεργείται η ανάπτυξη επεξηγήσεων για την αποσαφήνιση όρων και εννοιών που περιλαμβάνονται στις εν λόγω απαιτήσεις.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν υποχρέωση να λειτουργούν με βάση τα Διεθνή Πρότυπα σε όλο το φάσμα της εργασίας τους και λογοδοτούν για τον βαθμό συμμόρφωσης με τις επιταγές των προτύπων.

Υπάρχουν τρεις κατηγορίες διάκρισης των προτύπων:

1. Τα πρότυπα Χαρακτηριστικών Σειρά 1000 (Attribute Standards): Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των ατόμων που ασκούν τον εσωτερικό έλεγχο.
2. Τα πρότυπα Διεξαγωγής Σειρά 2000(Performance Standards): Καταγραφή της φύσης του εσωτερικού ελέγχου και των ποιοτικών κριτηρίων αξιολόγησης των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.
3. Τα πρότυπα Εφαρμογής (Implementation standards): Περαιτέρω ανάλυση των δυο πρώτων κατηγοριών και παροχή διαβεβαιώσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

4.1.1 Πρότυπα Χαρακτηριστικών Σειρά 1000

1000: Σκοπός, Δικαιοδοσία και Ευθύνη

Ο σκοπός, η δικαιοδοσία και η ευθύνη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθορίζονται από έναν κανονισμό εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τον ορισμό εσωτερικού ελέγχου, τον κώδικα δεοντολογίας και τα πρότυπα. Ο κανονισμός πρέπει να ενημερώνεται και να επικαιροποιείται τακτικά και να τίθεται υπόψη της διοίκησης.

1010 - Αναφορά της φύσης του Ορισμού Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Δεοντολογίας και των Προτύπων στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου.

Στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου πρέπει να τονίζεται η υποχρεωτική φύση του Ορισμού Εσωτερικού Ελέγχου, του κώδικα δεοντολογίας και των Προτύπων. Το συμβούλιο και η διοίκηση είναι αναγκαίο να έχουν συνεχή συνεργασία με τον επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου αναφορικά με τον Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τα Πρότυπα.

1100 – Ανεξαρτησία αντικειμενικότητα.

Ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να λειτουργεί ανεξάρτητα και αντικειμενικά.

1110 – Οργανωσιακή Ανεξαρτησία.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να υποβάλλει αναφορές σε τέτοιο επίπεδο ιεραρχίας μέσα στον οργανισμό που να επιτρέπει στην λειτουργία εσωτερικού ελέγχου να ανταποκρίνεται στις ευθύνες της. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επιβεβαιώνει στο συμβούλιο, τουλάχιστον μία φορά ετησίως την οργανωσιακή ανεξαρτησία της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

1111 – Άμεση σχέση με το συμβούλιο.

Πρέπει να υπάρχει άμεση επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου και της διοίκησης.

1120 – Ατομική Αντικειμενικότητα.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να είναι αντικειμενικοί, αμερόληπτοι και να αποφεύγουν συγκρούσεις συμφερόντων.

1130 – Παρεμπόδιση Ανεξαρτησίας ή Αντικειμενικότητας.

Κάθε παρεμπόδιση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και υπονόμηση της αντικειμενικότητας και ανεξαρτησίας που τον διέπει κοινοποιείται στα αρμόδια όργανα.

1200 – Επαγγελματική Επάρκεια και Επαγγελματική Επιμέλεια

Η εκτέλεση του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διενεργείται με επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια.

1210 – Επαγγελματική Επάρκεια

Ο λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου χρειάζεται να είναι στελεχωμένη με ανθρώπους που διαθέτουν το κατάλληλο επιστημονικό υπόβαθρο και τα εφόδια ώστε να ανταποκρίνονται επαρκώς στις απαιτήσεις των εσωτερικών ελέγχων.

1220 – Επαγγελματική Επιμέλεια

Τις πράξεις του εσωτερικού ελεγκτή είναι αναγκαίο να συνοδεύει δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

1230 – Συνεχής Επαγγελματική Επιμόρφωση

Η συνεχής επιμόρφωση σε θέματα που άπτονται των ευθυνών και την εργασία τους είναι αναγκαία για τους εσωτερικούς ελεγκτές.

1300 – Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας

Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου οφείλει να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

1310 – Απαιτήσεις Προγράμματος Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας.

Εσωτερικές και εξωτερικές αξιολογήσεις στοιχειοθετούν το πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης.

1311 – Εσωτερικές Αξιολογήσεις.

Οι εσωτερικές αξιολογήσεις περιλαμβάνουν συνεχή παρακολούθηση της απόδοσης της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και περιοδικές αυτό-αξιολογήσεις.

1312 – Εξωτερικές Αξιολογήσεις

Οι εξωτερικές αξιολογήσεις οφείλουν να διεξάγονται κάθε πέντε χρόνια από πιστοποιημένους και ανεξάρτητους αξιολογητές ή ομάδες αξιολόγησης εκτός του οργανισμού. Η συχνότητα διεξαγωγής και τα προσόντα και η ανεξαρτησία του αξιολογητή καθορίζονται κατόπιν διαβούλευσης του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου και της διοίκησης.

1320 – Υποβολή Αναφοράς για το Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας.

Τα αποτελέσματα του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας κοινοποιούνται στη διοίκηση από τον επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου.

1321 – Χρήση της φράσης <<Διενεργήθηκε Σύμφωνα με τα Πρότυπα>>

Η χρήση της φράσης << Διενεργήθηκε σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου>> από τον επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, μόνο στην περίπτωση που καταδεικνύεται από τα αποτελέσματα αξιολόγησης του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

1322 – Αποκάλυψη μη Συμμόρφωσης.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον κώδικα Δεοντολογίας και τα Πρότυπα, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου κοινοποιεί τη μη συμμόρφωση και τις επιπτώσεις της στην διοίκηση.

4.1.2 Πρότυπα Διεξαγωγής – Σειρά 2000

2000: Διαχείριση της λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου οφείλει να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι η λειτουργία προσθέτει αξία στον οργανισμό.

2010 – Προγραμματισμός.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου οφείλει να καταρτίζει ένα πρόγραμμα ελέγχων με βάση την εκτίμηση κινδύνων, με σκοπό να προσδιορίσει τις προτεραιότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

2020 – Κοινοποίηση και Έγκριση.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου οφείλει να γνωστοποιεί τον σχεδιασμό για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και τις απαιτήσεις πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών ενδιάμεσων μεταβολών, στην ανώτερη διοίκηση και στο συμβούλιο προς επισκόπηση και έγκριση.

2030 – Διαχείριση Πόρων.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι αναγκαίο να εξασφαλίζει ότι οι πόροι του εσωτερικού ελέγχου είναι κατάλληλοι, επαρκείς και αξιοποιούνται αποτελεσματικά ώστε να επιτυγχάνεται το εγκεκριμένο πρόγραμμα.

2040 – Πολιτικές και Διαδικασίες.

Η καθοδήγηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται μέσω πολιτικών και διαδικασιών που καθορίζονται από τον επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου.

2050 – Συντονισμός.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου διαμοιράζεται πληροφορίες και συντονίζει δραστηριότητες με τα υπόλοιπα τμήματα διαβεβαίωσης έτσι ώστε να εξασφαλίζει την κατάλληλη κάλυψη και να ελαχιστοποιεί την επανάληψη των εργασιών.

2060 – Υποβολή Αναφοράς στο Συμβούλιο και την Ανώτερη Διοίκηση.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει περιοδικά να αναφέρει στην διοίκηση σχετικά με τον σκοπό, την διαδικασία, την ευθύνη και την απόδοση σε σχέση με το πρόγραμμα ελέγχων της λειτουργίας εσωτερικών ελέγχων. Στην αναφορά πρέπει επίσης να συμπεριλαμβάνεται ο βαθμός έκθεσης σε σημαντικούς κινδύνους καθώς επίσης και θέματα βελτίωσης των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης.

2070 – Πάροχος Εξωτερικών Υπηρεσιών και Οργανωτική Ευθύνη για τον Εσωτερικό Έλεγχο.

Στην περίπτωση που ένας εξωτερικός φορέας παρέχει υπηρεσίες για την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, είναι υποχρεωμένος να επισημαίνει στον οργανισμό την ευθύνη που φέρει ο οργανισμός για την διατήρηση της αποτελεσματικής λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

2100 – Φύση των Εργασιών.

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στη βελτίωση των διαδικασιών διακυβέρνησης, των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου, υιοθετώντας μια συστηματική και συνετή προσέγγιση.

2110 – Διακυβέρνηση.

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου οφείλει να αξιολογεί και να θέτει προτάσεις προς βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης με σκοπό την επίτευξη των παρακάτω:

- Προώθηση ηθικών αρχών και αξιών μέσα στον οργανισμό.
- Διασφάλιση βέλτιστης διαχείρισης της οργανωτικής απόδοσης και λογοδοσίας.
- Γνωστοποίηση πληροφοριών αναφορικά με τους κινδύνους και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου στην διοίκηση.
- Συντονισμός των δραστηριοτήτων και κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ των μελών του συμβουλίου, των εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών και της διοίκησης.

2120 – Διαχείριση Κινδύνων.

Την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων καθώς επίσης και την βελτίωσή τους, αξιολογεί η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.

2130 – Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου.

Στην διατήρηση αποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, οφείλει να συνδράμει η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου, μέσω της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας τους και προάγοντας την διαρκή βελτίωσή τους.

2200 – Σχεδιασμός Έργου.

Η ανάπτυξη και η αποτύπωση του σχεδιασμού κάθε έργου, στον οποίο περιλαμβάνονται ο αντικειμενικός σκοπός, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και η κατανομή πόρων, αποτελούν βασική αρμοδιότητα των εσωτερικών ελεγκτών.

2201 – Παράγοντες Σχεδιασμού.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές λαμβάνουν τα εξής υπόψιν τους για τον σχεδιασμό ενός έργου:

- Τους αντικειμενικούς σκοπούς της δραστηριότητας που επισκοπείται και τα μέσα με τα οποία η δραστηριότητα ελέγχει την απόδοσή της.
- Τους σημαντικούς κινδύνους που απειλούν τη δραστηριότητα, τους αντικειμενικούς σκοπούς, τους πόρους, τις λειτουργίες της και τα μέσα με τα οποία η ενδεχόμενη επίδραση των κινδύνων διατηρείται σε ένα αποδεκτό επίπεδο.
- Την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου της δραστηριότητας, σε σύγκριση με ένα σχετικό πλαίσιο ή μοντέλο.
- Τη δυνατότητα να πραγματοποιηθούν σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα διακυβέρνησης, τη διαχείριση κινδύνων και τις διαδικασίες ελέγχου της δραστηριότητας.

2210 – Αντικειμενικοί Σκοποί Έργου.

Σε κάθε έργο πρέπει να καθορίζονται οι αντικειμενικοί σκοποί.

2220 – Εύρος Έργου.

Το εύρος του έργου πρέπει να είναι επαρκές για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου.

2230 - Κατανομή Πόρων του Έργου.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καθορίσουν τους κατάλληλους και επαρκείς πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου, με βάση μία εκτίμηση της φύσης και της πολυπλοκότητας κάθε έργου, των χρονικών περιορισμών και των διαθέσιμων πόρων.

2240 – Πρόγραμμα Έργου.

Η επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου γίνεται εφικτή μέσα από την κατάρτιση και τήρηση προγράμματος που οφείλουν να αναπτύξουν οι εσωτερικοί ελεγκτές.

2300 – Διεξαγωγή Έργου.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναγνωρίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν επαρκείς πληροφορίες έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

2310 – Εντοπισμός Πληροφοριών.

Κρίσιμο για την επίτευξη των στόχων του έργου είναι να εντοπίζονται επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες από τους εσωτερικούς ελεγκτές,

2320 – Ανάλυση Πληροφοριών.

Τα συμπεράσματα των έργων πρέπει να βασίζονται σε κατάλληλες αναλύσεις και αξιολογήσεις.

2330 – Καταγραφή Πληροφοριών.

Η υποστήριξη των συμπερασμάτων και αποτελεσμάτων των έργων γίνεται με την καταγραφή των κατάλληλων πληροφοριών.

2340 – Εποπτεία Έργων.

Η εποπτεία των έργων καθιστά δυνατή την εξασφάλιση της επίτευξης των αντικειμενικών σκοπών και την διασφάλιση της ποιότητας.

2400 – Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων.

Τα αποτελέσματα των έργων πρέπει να κοινοποιούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές.

2410 – Κριτήρια Κοινοποιήσεων.

Στις κοινοποιήσεις πρέπει να περιλαμβάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί και το εύρος, καθώς επίσης και τα σχετικά συμπεράσματα, οι εισηγήσεις και τα σχέδια δράσης.

2420 – Ποιότητα των Κοινοποιήσεων.

Οι κοινοποιήσεις πρέπει να είναι ακριβείς, αντικειμενικές, σαφείς, περιεκτικές, εποικοδομητικές, ολοκληρωμένες και έγκαιρες.

2421 – Λάθη και Παραλήψεις.

Εάν μια τελική κοινοποίηση περιέχει ένα σημαντικό λάθος ή παράλειψη, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τις διορθωμένες πληροφορίες σε όλους αυτούς που έλαβαν την αρχική κοινοποίηση.

2430 – Χρήση της φράσης <<Διενεργήθηκε σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου>>.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να αναφέρουν ότι τα έργα στα οποία συμμετείχαν <<διενεργήθηκαν σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου>> μόνο εφόσον τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας καταδεικνύουν κάτι τέτοιο.

2431 – Αποκάλυψη μη Συμμόρφωσης Έργου.

Όταν η μη συμμόρφωση με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας ή τα Πρότυπα επηρεάζει ένα συγκεκριμένο έργο, η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων πρέπει να αποκαλύπτει:

- Την αρχή ή τον κανόνα συμπεριφοράς του Κώδικα Δεοντολογίας ή των Προτύπων με τα οποία δεν προέκυψε πλήρης συμμόρφωση.
- Τους λόγους της μη συμμόρφωσης.
- Την επίδραση της μη συμμόρφωσης στο έργο και τα κοινοποιηθέντα αποτελέσματα του έργου.

2440 – Διάδοση Αποτελεσμάτων του Έργου.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τα αποτελέσματα του έργου στα κατάλληλα μέρη.

2450 – Συνολική Γνώμη.

Όταν εκδοθεί μια συνολική γνώμη, πρέπει να λαμβάνει υπόψιν τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών και πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες.

2500 – Παρακολούθηση Προόδου.

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των αποτελεσμάτων που κοινοποιούνται στη διοίκηση.

2600 – Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων.

Όταν ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συμπεράνει ότι η διοίκηση έχει αποδεχτεί έναν βαθμό κινδύνου στον οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο οργανισμός, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητήσει το θέμα με την διοίκηση. Εάν το ζήτημα σχετικά με τον κίνδυνο δεν επιλυθεί, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναφέρει το θέμα στο συμβούλιο προ διευθέτησης.

4.1.3 Πρότυπα Εφαρμογής

Με βάση τις ανωτέρω πληροφορίες συμπεραίνουμε ότι τα Πρότυπα Εφαρμογής αναλύουν πιο διεξοδικά τις δύο πρώτες κατηγορίες και παρέχουν τις αναγκαίες διαβεβαιώσεις και συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Οι υπηρεσίες διαβεβαίωσης συνδέονται με την αντικειμενική αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων. Ο εσωτερικός ελεγκτής μέσω της αξιολόγησης διαμορφώνει και προσφέρει μία ανεξάρτητη και συμπερασματική γνώμη για το εκάστοτε, κατά περίπτωση,

ζήτημα. Η φύση και το εύρος ενός έργου διαβεβαίωσης ρυθμίζεται από τον εσωτερικό ελεγκτή. Οι υπηρεσίες διαβεβαίωσης έχουν τρία μέρη:

- Το άτομο ή η ομάδα που σχετίζεται άμεσα με τη λειτουργία ή το σύστημα.
- Ο εσωτερικός ελεγκτής ή το σύνολο των ελεγκτών που διενεργούν την αξιολόγηση.
- Ο χρήστης που αξιοποιεί τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

Στον αντίποδα οι συμβουλευτικές υπηρεσίες έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα και παρέχονται κατόπιν αιτήματος του εκάστοτε πελάτη. Η φύση και το πλαίσιο τους καθορίζονται σε συμφωνία με τον πελάτη. Στις συμβουλευτικές υπηρεσίες γενικά εμπλέκονται δύο μέρη:

- Ο εσωτερικός έλεγχος.
- Ο πελάτης.

Ο εσωτερικός ελεγκτής, όταν εκτελεί συμβουλευτικό έργο, θα πρέπει να διατηρεί την αντικειμενικότητα του και να μη θεωρεί ότι επιτελεί έργο διοικητικής φύσεως.

4.2 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών σκοπός του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας είναι η κατοχύρωση της έννοιας της ηθικής στο επάγγελμα του εσωτερικού ελέγχου και η διασφάλιση της παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών του τμήματος. Η σημαντικότητα ύπαρξης του κώδικα έγκειται στην εξασφάλιση της εμπιστοσύνης ως προς την αντικειμενικότητα διαβεβαίωσης θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Δύο θεμελιώδη συστατικά του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας είναι:

1. Οι αρχές που σχετίζονται με το επάγγελμα και την πρακτική του.
2. Οι κανόνες συμπεριφοράς που ακολουθούν οι εσωτερικοί ελεγκτές.

Μέσω των κανόνων συμπεριφοράς επιτυγχάνεται η κατανόηση και μετατροπή των αρχών σε πρακτική εφαρμογή με στόχο την καθοδήγηση της ηθικής συμπεριφοράς των εσωτερικών ελεγκτών.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας έχει ισχύ για όλους εκείνους που παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου. Κάθε παραβίασή του αξιολογείται με βάση τους εσωτερικούς κανόνες και τις διοικητικές οδηγίες του Ινστιτούτου.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών¹⁶ οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να εφαρμόζουν και να προασπίζουν τις εξής αρχές:

- Ακεραιότητα
- Αντικειμενικότητα

¹⁶ <https://www.theiia.org/en/standards/what-are-the-standards/mandatory-guidance/code-of-ethics/>

- Εμπιστευτικότητα
- Επάρκεια

Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ασχολούνται μόνο με εκείνες τις υπηρεσίες για τις οποίες διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία. Οι υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου που παρέχουν πρέπει πάντα να είναι σύμφωνες με τα Διεθνή Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου. Παράλληλα οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν διαρκώς να βελτιώνουν της επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

5.1 Παρουσίαση Εταιρείας.

Αρχικά για να παρουσιαστεί το σύστημα εσωτερικού ελέγχου που προτείνεται είναι βασικό να γίνει λεπτομερής σκιαγράφηση της επιχείρησης για την οποία προορίζεται το εν λόγω σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Η επιχείρηση ονομάζεται Άλφα ΕΠΕ και δραστηριοποιείται σε πέντε διαφορετικά αντικείμενα, διαθέτει τρία φυσικά καταστήματα και μία αποθήκη. Παράλληλα η επιχείρηση απασχολεί τριαντατρείς (33) εργαζομένους στο σύνολο των δραστηριοτήτων της και η διοίκηση ασκείται από τους δύο ιδιοκτήτες.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα τμήματα της επιχείρησης με περισσότερες λεπτομέρειες:

- **Τεχνικό πολυκατάστημα εμπορίας δομικών υλικών** το οποίο βρίσκεται στην έδρα της εταιρείας και απασχολεί συνολικά τέσσερις εργαζομένους (δύο ταμίες και δύο αποθηκάριους).
- **Αποθήκη και χώρος διανομών παραγγελιών τεχνικού πολυκαταστήματος** βρίσκεται σε κοντινή τοποθεσία από την έδρα της επιχείρησης και απασχολεί έξι εργαζομένους (έναν αποθηκάριο πέντε οδηγούς).
- **Υπηρεσίες Χωματοργικών Εργασιών.** Ο στόλος της συγκεκριμένης δραστηριότητας στεγάζεται σε όρχο πλησίον της έδρας και απασχολεί δύο εργαζομένους.
- **Πρατήριο υγρών καυσίμων** στο οποίο απασχολούνται έξι εργαζόμενοι (δύο ταμίες τρεις πωλητές και ένας οδηγός).
- **Μονάδα επεξεργασίας Χάλυβα οπλισμού σκυροδέματος** όπου απασχολούνται έξι εργαζόμενοι με έναν διευθυντή.
- **Μονάδα ανακύκλωσης αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών, κατεδαφίσεων** η οποία στεγάζεται στον ίδιο χώρο με την μονάδα επεξεργασίας χάλυβα, έχει τον ίδιο διευθυντή και απασχολεί τρεις εργαζόμενους.

Για την εύρυθμη λειτουργία των ανωτέρω τμημάτων λειτουργούν και τα ακόλουθα τμήματα:

- **Λογιστήριο** το οποίο στεγάζεται στην έδρα και καλύπτει όλο το φάσμα της λειτουργίας της επιχείρησης και απασχολεί δύο εργαζόμενους.
- **Γραφείο πωλήσεων και αγορών,** στεγάζεται στην έδρα και η λειτουργία του διευθύνει παράλληλα και το κομμάτι των διανομών του τεχνικού πολυκαταστήματος. Στο εν λόγω γραφείο απασχολούνται δύο εργαζόμενοι.
- **Τμήμα συντήρησης** στο οποίο απασχολείται ένας εργαζόμενος.

Επομένως γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι πρόκειται για μια μικρή οικογενειακή επιχείρηση με όμοια χαρακτηριστικά στα τμήματά της. Επιπλέον το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός πάγιων περιουσιακών στοιχείων, πολλά κεφάλαια επενδυμένα σε αποθέματα, παράλληλα οι απαιτήσεις από πελάτες είναι υψηλές και επίσης υπάρχουν πολλά σημεία εισροών κεφαλαίων κρίνεται απαραίτητο για την επιχείρηση να θεσμοθετήσει και λειτουργήσει υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί ένα προτεινόμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εστιάζει στον έλεγχο των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, στον

έλεγχο αποθεμάτων, στον έλεγχο απαιτήσεων, στον έλεγχο ταμιακών διαθεσίμων, στον έλεγχο των υποχρεώσεων, στον έλεγχο εσόδων και στον έλεγχο εξόδων.

Η θεσμοθέτηση της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου εντός της επιχείρησης θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τον κώδικα δεοντολογίας που έχει παρουσιαστεί και να έρχεται σε συμφωνία στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό με τα πρότυπα ελέγχου που έχουν παρουσιαστεί.

5.2 Εσωτερικός Έλεγχος Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων.

Η διαδικασία του ελέγχου των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Έλεγχος ορθής καταχώρησης, παρακολούθησης και παρουσίας του στα λογιστικά βιβλία.
- Έλεγχος ύπαρξης των ενσώματων περιουσιακών στοιχείων. Αυτό επιτυγχάνεται με έλεγχο τήρησης των διαδικασιών που αφορούν παρακολούθηση τυχόν εμπραγμάτων και άλλων βαρών που σχετίζονται με τα ενσώματα πάγια της επιχείρησης. Επίσης έλεγχος τήρησης σε αρχείο του συνόλου των στοιχείων που αφορούν μακροπρόθεσμες συμβάσεις αγορών, χρηματοδοτικές μισθώσεις ή εκμισθώσεις. Παράλληλα διενέργεια περιοδικών ελέγχων και απογραφής των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων με συμφωνία της απογραφής με τις αντίστοιχες καταχωρήσεις και μεταβολές που επήλθαν στα μητρώα παγίων. Επιπλέον έλεγχος ορθής τήρησης αναλυτικού μητρώου παγίων με αναγραφή των αποσβέσεων ανά μερίδα και της ύπαρξης ξεχωριστών λογαριασμών για κάθε ένα από τα ενσώματα πάγια στοιχεία καθώς και για τις αντίστοιχες επισκευές και συντηρήσεις τους. Τέλος διενέργεια ελέγχου για την ύπαρξη ξεχωριστών λογαριασμών για τη χρηματοδοτική μίσθωση παγίων στοιχείων και τα λοιπά πάγια στοιχεία της επιχείρησης.
- Έλεγχοι σχετικά με την προστασία των παγίων περιουσιακών στοιχείων από διάφορους κινδύνους. Αρχικό μέλημα είναι ο έλεγχος ασφαλούς φύλαξης των τίτλων ιδιοκτησίας των παγίων, επιπρόσθετα ο έλεγχος επάρκειας της συντήρησης των παγίων και έγκαιρης επισκευής τους. Παράλληλα διενέργεια ελέγχων διαπίστωσης καταχρηστικής χρήσης, αδικαιολόγητης φθοράς, καταστροφής και κλοπής ενσώματων παγίων. Τέλος πραγματοποίηση ελέγχων για την πιστοποίηση της επαρκούς ασφάλισης των ενσώματων παγίων με εκτίμηση του είδους και του ύψους της ασφάλισης.

5.3 Εσωτερικός Έλεγχος Αποθεμάτων.

Η διαδικασία του ελέγχου αποθεμάτων προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Έλεγχος αναφορικά με την απόκτηση και καταχώριση αποθεμάτων. Έλεγχος κατά την παραλαβή των παραστατικών αγοράς και συμφωνία τους με την εντολή παραγγελίας και επαλήθευση του ορθού προσδιορισμού της αξίας κτήσεως των αποθεμάτων. Βεβαίωση για την κυριότητα των εμπορευμάτων και καθορισμός διαδικασιών για την ορθή διακίνηση των αποθεμάτων.
- Έλεγχος ασφαλιστικής κάλυψης αποθεμάτων και των συνθηκών διατήρησής τους.
- Απογραφή αποθεμάτων. Η φυσική απογραφή με τη μορφή ελέγχου και ταυτόχρονη συμφωνία των αποτελεσμάτων με την ηλεκτρονική αποθήκη είναι απαραίτητο να διενεργείται τόσο στο τέλος της χρήσης όσο και κατά την διάρκεια της με την μορφή δειγματοληπτικών ελέγχων φυσικής απογραφής που στόχο έχουν την εξακρίβωση της ορθής εφαρμογής των οδηγιών της διοίκησης και την προστασία των αποθεμάτων.
- Προσδιορισμός αξίας κτήσης και κόστους πωληθέντων με σκοπό την ορθή αποτύπωση της εικόνας των αποθεμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.
- Έλεγχος ορθής, κατά τις επιταγές της διοίκησης, δράσης των υπεύθυνων προμηθειών του εκάστοτε τμήματος.

5.4 Εσωτερικός Έλεγχος Απαιτήσεων.

Η διαδικασία ελέγχου των απαιτήσεων της επιχείρησης προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Έλεγχος ορθής καταχώρισης των απαιτήσεων, τακτικός έλεγχος παρακολούθησης και παρουσίασης των απαιτήσεων καθώς και έλεγχος τήρησης των συμφωνιών μεταξύ της επιχείρησης και των πελατών.
- Προληπτικός έλεγχος και διασφάλιση της επιχείρησης από πιθανές επισφάλειες, έλεγχος πιστοληπτικής ικανότητας πελατών, αποτίμηση απαιτήσεων και δημιουργία πρόβλεψης λογιστικής διαχείρισης επισφαλών πελατών.
- Λήψη μέτρων προστασίας της επιχείρησης από κινδύνους που αφορούν χρεόγραφα και επιταγές.

5.5 Εσωτερικός Έλεγχος Χρηματικών Διαθέσιμων

Η διαδικασία ελέγχου χρηματικών διαθέσιμων προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Έλεγχος σωστής καταχώρησης, παρακολούθησης και παρουσίασης των διαθέσιμων στα λογιστικά αρχεία(βιβλία). Κύριο μέλημα του ελέγχου είναι η συμφωνία πραγματικών και λογιστικών υπολοίπων και η πιστοποίηση σωστής καταχώρισης των ενταλμάτων πληρωμών και των γραμματίων είσπραξης.
- Έλεγχος εφαρμογής των αποφάσεων της διοίκησης. Ορισμός εργαζομένων στην θέση του ταμιά και διαχωρισμός καθηκόντων, επιπρόσθετη θέσπιση κανόνων αναφορικά με την λειτουργία του ταμείου και ορισμός υπεύθυνου χρηματικών διαθέσιμων επιφορτισμένου με τον έλεγχο και την αξιολόγηση των ταμίων της επιχείρησης.
- Έλεγχοι προστασίας της επιχείρησης από κινδύνους. Υιοθέτηση μεθόδων φύλαξης των χρηματικών διαθέσιμων, διενέργεια μη προγραμματισμένων ελέγχων και θέσπιση συστήματος ελέγχου των σημείων ταμειακών εισροών.

5.6 Εσωτερικός Έλεγχος Υποχρεώσεων.

Η διαδικασία ελέγχου υποχρεώσεων προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Έλεγχος εκπλήρωσης υποχρεώσεων προς ασφαλιστικά ταμεία και το δημόσιο. Αναλυτικότερα έλεγχος έγκυρης και έγκαιρης λογιστικής απεικόνισης των υποχρεώσεων, έλεγχος εμπρόθεσμης πληρωμής των οφειλόμενων ποσών και έλεγχος εκκρεμών φορολογικών και άλλων υποθέσεων.
- Έλεγχος ορθής καταβολής μισθοδοσίας και τήρησης συμφωνηθέντων με την διοίκηση.

5.7 Εσωτερικός Έλεγχος Εσόδων.

Η διαδικασία ελέγχου εσόδων προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Καθημερινός δειγματοληπτικός έλεγχος τήρησης των εγκεκριμένων από τη διοίκηση οδηγιών πωλήσεων, εκπτώσεων και πιστώσεων.
- Δειγματοληπτικός έλεγχος γνησιότητας των παραστατικών που δικαιολογούν συναλλαγές.

- Έλεγχος συμφωνίας ημερολογίων πωλήσεων, εισπρακτέων λογαριασμών και συγκεντρωτικού ημερολογίου.
- Έλεγχος και πιστοποίηση σωστής διενέργειας επιστροφών και εκπτώσεων πωλήσεων.
- Σύγκριση πωλήσεων σε ποσότητες και αξίες με προηγούμενες χρήσεις.
- Έλεγχος ορθής λογιστικοποίησης των εκδιδόμενων τιμολογίων, συσχέτιση πωλήσεων με ΦΠΑ, συμφωνία λογαριασμού ΠΕΛΑΤΕΣ και των συγκεντρωτικών καταστάσεων.

5.8 Εσωτερικός Έλεγχος Εξόδων.

Η διαδικασία ελέγχου εξόδων προτείνεται να διενεργείται ως εξής:

- Εκτενής έλεγχος των λογαριασμών εξόδων με έμφαση στην κίνηση των αναλυτικών λογαριασμών, βεβαίωση σωστής ταξινόμησης δαπανών, συνεχής έλεγχος δαπανών για αμοιβές τρίτων και μισθοδοσίας και τακτικός έλεγχος τιμών αγορών και υπηρεσιών, αριθμητικών πράξεων, σωστής λογιστικοποίησης, διαχωρισμού του ΦΠΑ και τρόπου εξόφλησης των τιμολογίων.
- Έλεγχος κόστους πωληθέντων μέσω σύγκρισης κατά είδος δαπανών σε σχέση με προηγούμενες χρήσεις, έλεγχος τιμών αγοράς προς διαπίστωση σημαντικών αποκλίσεων με προηγούμενες περιόδους και διερεύνηση ύπαρξης πιστωτικών τιμολογίων.
- Εφαρμογή ελέγχου ορθής τήρησης των διαδικασιών παραλαβής εμπορευμάτων, διαπίστωσης ορθότητας ποσοτήτων και αξιών επί των τιμολογίων, καταχώρησης των παραστατικών και διακανονισμού της αγοράς.
- Διαπίστωση ορθότητας πιστωτικών τιμολογίων και πιστοποίηση ορθής τήρησης συμφωνηθέντων περί εκπτώσεων και πιστωτικών τζίρου.
- Διαρκής έλεγχος διαδικασιών εξόφλησης υποχρεώσεων και εξακρίβωση τήρησης των συμφωνιών μεταξύ της επιχείρησης και των προμηθευτών. Επιπρόσθετος έλεγχος αποδείξεων πληρωμών και εμφάνισης των επιταγών στην τράπεζα.

5.9 Χαρακτηριστικά Λειτουργίας της Επιχείρησης.

Οι ανωτέρω διαδικασίες αφορούν νευραλγικούς τομείς της επιχείρησης και της ορθής λειτουργίας της. Παράλληλα γίνεται εμφανής η ανάγκη εφαρμογής ελέγχων καθώς υπάρχει κίνδυνος ύπαρξης λαθών αμέλειας και πράξεων απάτης και υπεξαίρεσης. Το σύστημα λειτουργίας της επιχείρησης είναι απαραίτητο να χαρακτηρίζεται από την αρχή διαχωρισμού των καθηκόντων σε όλο το φάσμα των λειτουργιών της. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του βαθμού δυσκολίας εμφάνισης λαθών αμέλειας και πράξεων απάτης. Παράλληλα η επιχείρηση οφείλει να εφαρμόσει πρόγραμμα διαρκούς επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού σε θέματα που άπτονται τις καθημερινές διαδικασίες της εργασίας τους καθώς και θέματα εσωτερικού ελέγχου με σκοπό την εκπλήρωση των καθηκόντων τους με τρόπο ενδεδειγμένο ο οποίος ελαχιστοποιεί την πιθανότητα εμφάνισης σφαλμάτων. Επιπλέον η διοίκηση της επιχείρησης προτού αρχίσει την διαδικασία εγκαθίδρυσης λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητο να καταστρώσει το οργανόγραμμα (Διοίκηση, Τμήματα, Περιγραφή Θέσεων, Περιγραφή καθηκόντων) της με γνώμονα αφενός την τωρινή λειτουργία της και αφετέρου τη μελλοντική εξέλιξη και ανάπτυξη της. Επιπρόσθετα σε συνδυασμό με το οργανόγραμμα είναι σημαντικό να θεσπιστεί ένας κώδικας αξιών και αρχών ο οποίος θα διέπει πάσα λειτουργία της επιχείρησης και κάθε εργαζόμενος οφείλει να τηρεί.

Θέτοντας σε εφαρμογή το οργανόγραμμα και τον κώδικα αρχών τίθενται οι βάσεις για την θέσπιση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και των διαδικασιών που τον αφορούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ και ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

6.1 Περιορισμοί.

Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στον εσωτερικού έλεγχο επιχειρήσεων των οποίων το μέγεθος χαρακτηρίζεται μικρό ή μεσαίο με βάση τρία χαρακτηριστικά, των αριθμό εργαζομένων, το μέγεθος του κύκλου εργασιών και το μέγεθος του ισολογισμού.

Οι δυσκολίες που συναντώνται για την εφαρμογή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου ανάλογα με το μέγεθος της εκάστοτε επιχείρησης έχουν πολλά κοινά αλλά και κάποιες διαφορές.

Αρχικά για μία μικρή επιχείρηση πρωταρχική δυσκολία για την εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου είναι ο διαχωρισμός των καθηκόντων, ο οποίος κατέχει σημαίνοντα ρόλο σε ένα επιτυχημένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Παρατηρείται ότι σε μικρές επιχειρήσεις σε όλες τις βαθμίδες λειτουργίας τους, οι εργαζόμενοι έχουν πολλά καθήκοντα τα οποία ο εσωτερικός έλεγχος δεν προβλέπει να εκτελούνται από ένα πρόσωπο. Αυτό σημαίνει ότι η προσπάθεια διαχωρισμού καθηκόντων σε μικρές επιχειρήσεις ίσως οδηγήσει σε μεγάλο αριθμό εργαζομένων, γεγονός οικονομικά δυσβάσταχτο για την εταιρεία.

Επιπλέον μια δυσκολία εφαρμογής διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου σε μικρές επιχειρήσεις μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός ότι είναι οικογενειακές και στελεχώνονται με περισσότερα από δύο άτομα της οικογενείας. Η προσπάθεια υιοθέτησης διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου έχει υψηλό βαθμό δυσκολίας καθώς θα έρθει να διορθώσει πρακτικές ριζωμένες μέσα στις διαδικασίες και καθημερινές λειτουργίες της επιχείρησης, γεγονός που θα συναντήσει εμπόδια.

Επίσης ένα σημαντικό πρόβλημα, στην εγκαθίδρυση λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου αποτελεί το οικονομικό μέγεθος που απαιτείται να επενδυθεί σε εξωτερικούς συνεργάτες, νέο προσωπικό, εκπαίδευση υφιστάμενου προσωπικού, νέα μέσα, νέες τεχνολογίες καθώς και στη διαρκή εξέλιξη της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

Επιπρόσθετα ως δυσκολία θα πρέπει να σημειωθεί και η παρατηρούμενη έλλειψη προσωπικού. Αναμφίβολα ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου απαιτεί αφενός στελέχωση από εσωτερικούς ελεγκτές στην περίπτωση που δεν θα υπάρχει εξωτερικός συνεργάτης αφετέρου για να είναι επιτυχημένο σε μεγάλο βαθμό θα προταθεί και ίσως να είναι και απαραίτητη περεταίρω στελέχωση του δυναμικού της επιχείρησης. Το γεγονός αυτό έρχεται σε αντιδιαστολή με την διαρκώς αυξανόμενη έλλειψη προσωπικού στην Ελληνική οικονομία.

6.2 Συμπεράσματα.

Ο εσωτερικός έλεγχος τα τελευταία χρόνια γνωρίζει συνεχή ανάπτυξη και όλο και περισσότερες εταιρείες εφαρμόζουν τέτοιου είδους συστήματα. Το γεγονός αυτό συμβάλλει στην συνεχή εξέλιξη του. Μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, την κατανόηση της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου και του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο λειτουργεί καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο εσωτερικός έλεγχος δημιουργήθηκε για να θωρακίσει τις επιχειρήσεις, τους πελάτες τους και τους άμεσους συναλλασσόμενους με αυτές σε λάθη, ανακρίβειες, υπεξαιρέσεις και ούτω κάθε εξής. Επιπρόσθετα είναι πολύ σημαντικό για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να εφαρμόσουν συστήματα εσωτερικού ελέγχου με σκοπό την διασφάλιση της ανάπτυξης τους, την ενδεχόμενη αύξηση της κερδοφορίας τους και την επίτευξη ορθής και ομαλής λειτουργίας η οποία θα διέπεται από διαδικασίες που πιστοποιούν και αποδίδουν την πλήρη εικόνα στη διοίκηση.

Τέλος μέσα από την μελέτη περίπτωσης μίας οικογενειακής επιχείρησης εξάγεται ασφαλώς το συμπέρασμα ότι υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής ενός μέρους των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου σε συνδυασμό με την εφαρμογή των αρχών του.

6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.

Προτείνεται η διενέργεια εμπειρικής διερεύνησης σε δείγμα ΜΜΕ που εφαρμόζουν εσωτερικό έλεγχο, εξετάζοντας τον βαθμό που συμβάλλει στην περεταίρω βελτίωση αλλά και διεύρυνση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, καθώς και τη δυσκολία εφαρμογής του σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Λόγω της υψηλής προστιθέμενης αξίας που προσφέρει ο εσωτερικός έλεγχος αλλά και του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων των οποίων την λειτουργία μπορεί να βελτιώσει κρίνεται αναγκαίο να υπάρξει ανάπτυξη διαδικασιών και τεχνολογιών που διευκολύνουν την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου από μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Catlin, R. and Watkins, C. (2021). What Is Audit?. In Agile Auditing (eds R. Catlin and C. Watkins). <https://doi.org/10.1002/9781119693529.ch2>
- TECK-HEANG, L. E. E.; ALI, Azham Md. The evolution of auditing: An analysis of the historical development. Journal of Modern Accounting and auditing, 2008, 4.12: 1.
- Gebramicheal, Z. B., & Habtegiorgis, T. T. (2009). Internal Control in Swedish Small and Medium Size Enterprises (Dissertation). Retrieved from <https://urn.kb.se/urn:nbn:se:umu:diva-35030>
- RAE, Kirsty; SUBRAMANIAM, Nava. Quality of internal control procedures: Antecedents and moderating effect on organisational justice and employee fraud. Managerial Auditing Journal, 2008, 23.2: 104-124.
- RIDLEY, Jeffrey. Cutting edge internal auditing. John Wiley & Sons, 2008.

- PITT, Sally-Anne. Internal audit quality: Developing a quality assurance and improvement program. John Wiley & Sons, 2014.
- TRENERRY, Alan. Principles of internal control. UNSW press, 1999. p.19
- Doxey, C.H. (2019). Background on Internal Controls. In Internal Controls Toolkit, C.H. Doxey (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781119554424.ch1>
- (2012). Internal Controls. In The Internal Auditing Handbook, K.H.S. Pickett (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781119201717.ch4>
- Koutoupis A. G., & Pappa, E. (2018). Corporate governance and internal controls: a case study from Greece. Journal of Governance & Regulation, 7(2), 91-99. http://doi.org/10.22495/jgr_v7_i2_p8
- (2012). The Importance of Internal Controls and Internal Audit. In Fraud 101, S. Pedneault (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781119198369.ch8>
- VU, Quang; NGA, Nguyen Thi Thuy. Does the implementation of internal controls promote firm profitability? Evidence from private Vietnamese small-and medium-sized enterprises (SMEs). Finance Research Letters, 2022, 45: 102178.
- EDORI, D. S.; OGALUZOR, O. I. the role of internal control system in mitigating embezzlement and payroll fraud in Small and Medium Enterprises (SMES) in Obio/Akpor Local Government Area of Rivers State. Journal of Accounting & Marketing, 2018, 7.4.
- ZHAO, Shuying; ZENG, Mei. Theory of SMEs financial risk prevention and control. In: 2014 International Conference on Education, Management and Computing Technology (ICEMCT-14). Atlantis Press, 2014. p. 514-517.
- STONE, Robert. Fraud, security, and controls in small businesses: A proposed research agenda. Journal of Business, 2016, 1.3: 15-21.
- WILSON, Tim, et al. A History of Internal Control: From Then to Now. Academy of Business Journal, 2014, 1.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Internal_control
- RAMAMOORTI, Sridhar. Internal auditing: history, evolution, and prospects. 2003.

Ελληνική

Νεγκάκης, Χ., & Ταχυνάκης, Π. (2017). Ελεγκτική εσωτερικός έλεγχος–θεωρία και εφαρμογές. Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Νεγκάκης, Χ., & Ταχυνάκης, Π. (2022). Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου–θεωρία και εφαρμογές. Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Νεγκάκης, Χ., Ταχυνάκης, Π.& Λαδάς Α (2022). Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Κινδύνου–θεωρία και εφαρμογές. Αειφόρος Λογιστική , Θεσσαλονίκη.

- ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ
- <https://financialcrimeacademy.org/internal-audit-objectives-overview/>
- <https://www.theiia.org/globalassets/documents/about-us/about-the-professionall-in-a-days-work.pdf>
- <https://www.theiia.org/en/standards/what-are-the-standards/core-principles/>
- <https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/mandatory-guidance/ippf/2017/ippf-standards-2017-english.pdf>
- <https://www.theiia.org/en/standards/what-are-the-standards/mandatory-guidance/code-of-ethics/>